

Dkt. Robert A. Peterson, Wokovu, Kipindi cha 1, Utangulizi

© 2024 Robert Peterson na Ted Hildebrandt

Huyu ni Dkt. Robert Peterson katika mafundisho yake kuhusu wokovu. Huu ni kipindi cha 1, Utangulizi.

Karibu kwenye kozi yetu kuhusu wokovu, mada nzuri ya kitheolojia ya kibiblia kuhusu wokovu.

Tuanze, kama tunavyopaswa, kwa neno la maombi. Baba mwenye neema, asante kwa kumtuma Mwanao awe Mwokozi wetu. Asante kwa kumtuma Roho wako mioyoni mwetu. Ambaye analia, Baba, Baba, tubariki, tutie moyo mioyo yetu, fungua macho yetu kwa kweli za Neno lako, tutie moyo katika kuishi kwa ajili yako, tunaomba, kupitia Yesu Kristo, Mpatanishi. Amina.

Wokovu, Utangulizi.

Biblia imejaa mafundisho kuhusu wokovu. Kwa neema ya Mungu na imani katika Kristo, tuna utambulisho mpya. Tumechaguliwa na kuitwa na Mungu.

Tuna nguvu za kiroho, tukiunganishwa na Kristo na kupokea uzima mpya. Tunaamini katika kugeuka kutoka dhambini, toba, na kumwamini Kristo, imani. Tunakubaliwa na kutangazwa kuwa wenye haki na Mungu kwa sababu ya Kristo.

Tumefanywa kuwa wana na binti za Mungu. Sisi ni watakatifu tunaobadilishwa kuwa watu watakatifu. Tunabadilishwa kutoka utukufu hadi utukufu.

Wokovu wetu hubadilisha jinsi tunavyohusiana na kumwona Mungu, sisi wenyewe, waumini wengine, na wale wasio na Kristo. Maneno ya Kibiblia ya wokovu. Kitenzi kuokoa na nomino wokovu ni kawaida katika Agano la Kale na Jipya.

Kitenzi save katika matoleo ya Kiingereza mara nyingi hutafsiri yasha ya Kiebrania na kitenzi cha Kigiriki sozo . Nomino wokovu kwa kawaida hutokana na nomino za Kiebrania yeshua , teshuwa , na wakati mwingine pleta . Katika Kigiriki tunapata nomino soteria , huku mwokozi akitokana na soter .

Uhifadhi wa kimwili ni mojawapo ya maana za nomino na vitenzi hivi vinavyozungumzia wokovu. Mara nyingi, maneno tofauti yaliyotafsiriwa kama kuokoa na wokovu yanarejelea ukombozi wa kimwili. Malaika wanamwambia Lutu aondoke Sodoma ili kuokoa maisha yake, Mwanzo 19:7. Katika Isaya Bwana anaahidi kuokoa Yerusalemu kutoka kwa Waashuri, Isaya 31:5. Ni vivyo hivyo katika Agano Jipya.

Wanafunzi wanamwomba Yesu awaokoe kutoka kifo wakati dhoruba inapowakumba kwenye Bahari ya Galilaya, Mathayo 8:25 . Mwanamke anayenyoocha mkono wake na kugusa vazi la Yesu anaokolewa kutokana na ugonjwa wake wa kimwili, Mathayo 9:21. Nomino wokovu pia inaashiria ukombozi wa kimwili. Bwana anaokoa na kuwaokoa Israeli kwa kugawanya bahari ili waweze kutembea kwenye nchi kavu, lakini anawaangamiza Wamisri wanapoingia baharini, Kutoka 14:13. Marejeleo ya kawaida ya Agano la Kale kuhusu ukombozi wa kimwili si ya kawaida sana katika Agano Jipya. Paulo anawahakikishia wale waliokuwa kwenye meli pamoja naye wakati wa dhoruba kwamba kila kitu kitakachotokea kitakuwa kwa ajili ya wokovu wao na uhifadhi wao wa kimwili, Matendo 27:34. Ninarejelea mistari mingi sasa.

Hatutasoma mistari hii. Ninairejelea tu ikiwa ni kusikiliza jumbe unazotaka, mihadhara unayotaka kuitafuta au kitu kama hicho, lakini hatuwezi kugeukia kila marejeleo. Ukombozi wa kiroho.

Hadi sasa, tumesema maneno ya kibiblia ya wokovu katika Agano zote mbili kwa kawaida huzungumzia ukombozi wa kimwili lakini pia ukombozi wa kiroho kwa msisitizo wa kimwili katika la kale na kiroho katika jipya. Maandiko mengi ya Agano la Kale yanayotumia maneno haya yanarejelea ukombozi wa kimwili, huku mengine pia yakizungumzia wokovu wa kiroho, lakini Agano Jipya mara nyingi hutoa wazo la wokovu wa kiroho. Hii hutokea katika Matendo 4:22, kwa mfano, ambapo Petro anatangaza kuhusu Yesu Kristo kwamba hakuna wokovu katika mtu mwingine yeyote.

Matendo 4:22. Petro na Paulo wanatangaza kwamba wokovu uko wazi kwa kila mtu anayeamini kutoka kwa Wayahudi na Mataifa, Warumi 1:16. Mwanamke mwenye dhambi ambaye machozi yake yaliosha miguu ya Yesu na kuifuta kwa nywele zake aliokolewa na kusamehewa dhambi zake kwa imani yake, Luka 7:50. Waumini pia wanaokolewa, wakiokolewa kiroho kwa damu ya Yesu, Warumi 5:9. Na ufufuo wake, mstari wa 10. Waebrania wanatangaza kwamba Yesu kama kuhani wetu wa Melkizedeki, nukuu, anaweza kuwaokoa kabisa wale wanaomjia Mungu kupitia kwake, Waebrania 7:25. Mungu kama Mwokozi. Matumizi ya neno Mwokozi kwa Mungu na Kristo yanajitokeza wazi katika Agano Jipya katika nyaraka za kichungaji, ambapo Paulo anamtaja Mungu kama Mwokozi mara kumi huku akitumia neno hilo mara mbili tu mahali pengine katika suala hilo, Waefeso 5:23, Wafilipi 3:20. Mara sita katika wachungaji, Mungu anatambuliwa kama Mwokozi.

1 Timotheo 1:1, 2:3, 4:10, Tito 1:3, 2:10, 3:4. Na mara nne, Yesu Kristo anaitwa Mwokozi. 2 Timotheo 1:10, Tito 1:4, 2:13, na 3:6. Kila wakati, jina la Yesu linatumika. Kwa hivyo, Mwokozi wa jumla katika wachungaji hurejelea Baba.

Na Yesu Kristo Mwokozi wetu, au kitu kama hicho, kinamrejelea Mwana. Matumizi hayo yote mawili, hata hivyo, yanaonyesha wazi kwamba wote wawili ni Mungu. Wanashiriki uungu.

Paulo anasisitiza jukumu la Mungu kama Mwokozi katika Tito 2:3, katika muktadha uleule ambapo anasema Mungu anataka kila mtu aokolewe. Samahani, 1 Timotheo 2:3. Maelezo yangu si sahihi. Na kupata ujuzi wa kweli, 1 Timotheo 2 :4. Mungu kama Mwokozi katika wachungaji anahusishwa na hamu yake kwa wote waokolewe, na ni uandalizi wa Yesu kufanya hili liwe kweli kwa kila mtu aaminiye.

Wakati wa wokovu. Kufikiria wokovu kama unaozingatia yaliyopita kunafaa, lakini wokovu ni bora zaidi kuliko huu. Kwa kweli, tunapaswa kufikiria kila kipengele cha wokovu wetu mkuu kama cha mwisho wa dunia, kama kinachohusiana na siku za mwisho, kwani nyakati za mwisho zimefika katika Yesu Kristo.

Paulo anawaambia Wakorintho kwamba, nukuu, miisho ya nyakati imefika, 1 Wakorintho 10:11. Waebrania inathibitisha kwamba katika siku hizi za mwisho, Mungu amesema nasi kwa njia ya Mwanawe, Waebrania 1:2. Neno wokovu linamaanisha kwamba tumeokolewa au tumekombolewa, na dhana hiyo haizuliwi na maneno Mwokozi, kuokoa, na wokovu. Kwa mfano, Paulo anasimulia kuhusu wokovu anaposema Yesu, nukuu, alijitoa kwa ajili yetu, dhambi zetu, ili kutuokoa kutoka katika wakati huu mwovu wa sasa, Wagalatia 1:4. Sifa ya eskatologia ya Agano Jipya ni tabia ambayo tayari haijawapo ya kazi ya ukombozi ya Mungu. Nyakati za mwisho zimeanzishwa lakini bado hazijakamilika.

Kwa hivyo hata wakati wokovu unazungumziwa kama tukio lililopita, bado ni ukweli wa mwisho wa dunia. Kwa maana tena, tunaishi katika siku za mwisho. Yesu alileta siku za mwisho.

Na hili si jambo letu wenyewe, ni, samahani, nyakati za mwisho zimeanzishwa lakini bado hazijakamilika. Kwa hivyo hata wakati wokovu unasemwa kama tukio lililopita, bado ni ukweli wa kieskatolojia. Yesu tayari amewaokoa waumini kutoka kwa dhambi zao, nukuu, kwa neema mmeokolewa kwa njia ya imani.

Na hili si kwa ajili yako mwenyewe, na ni kipawa cha Mungu, Waefeso 2:8. Maandiko mengine yanazungumzia waumini katika mchakato wa kuokolewa. Neno la msalaba ni upumbavu kwa wale wanaoangamia, lakini ni nguvu ya Mungu kwetu sisi tunaokolewa, 1 Wakorintho 1:18. Kitenzi kinachotumika kuokolewa ni cha kuendelea. Kwa maana Paulo anawatofautisha wale wanaokolewa na wale wanaoangamia.

Linganisha 2 Wakorintho 2:15. Wokovu si wa wakati uliopita na wa sasa tu, bali pia ni wa wakati ujao. Hali ya kuhesabiwa haki wakati wa mwisho inaonekana wazi katika barua ya kwanza ya Paulo, ambapo anazungumzia Yesu, anayetuokoa na ghadhabu

ijayo. 1 Wathesalonike 1:10. Linganisha 5:9. Paulo anashiriki wazo kama hilo katika Warumi 5:9, nukuu, basi, kwa kuwa sasa tumehesabiwa haki kwa damu yake, tutaokolewaje zaidi kutoka ghadhabu kupitia yeye? Linganisha mstari wa 10.

Kama Waebrania 9:28 inavyosema, Kristo, akinukuu, atatokea mara ya pili ili kuwaletea wokovu wale wanaomngojea. Linganisha Ufunuo 12:10. Petro pia anauona wokovu kama wa mwisho, kwani anasimulia kuhusu nukuu, wokovu ambao uko tayari kufunuliwa wakati wa mwisho. 1 Petro 1:5. Tunaelekea kwenye tafakari za awali za ufafanuzi zilizoundwa tu ili kulainisha filimbi yetu, kana kwamba ni.

Maandiko yanasisitiza ukweli kwamba wokovu ni wa Bwana. Yona anafupisha mada hii kwa njia maarufu ndani ya samaki mkubwa wa kila mahali. Nukuu, wokovu ni wa Bwana.

Yona 2:9. Mtunga Zaburi anatamka, akinukuu, Bwana ndiye nuru yangu na wokovu wangu. Nimwogope nani? Zaburi 27:1. Wokovu unapatikana katika Bwana pekee, na wanadamu wanaweza kuutimiza, lakini lazima wamtegemee Mungu kabisa. Jeshi la Misri lilipowaelekea Israeli kwenye Bahari Nyekundu, Musa hakuwaita Israeli waje vitani.

Badala yake, alisema kwa sauti kubwa, nukuu, simameni imara mkauone wokovu wa Bwana atakaowafanyia leo. Kutoka 14:13. Agano la Kale limejaa watu wa Mungu wanaomwita awaokoe, kwani wanatambua kwamba hakuna msaada mahali pengine popote. Kwa mfano, Zaburi 22:21, Zaburi 28:9, 31:1 na 16, 54:14, Zaburi 80 na mstari wa 7. Mada hii pia inaonekana katika Agano Jipya.

Nukuu, Mwana wa Adamu amekuja kutafuta na kuokoa waliopotea. Luka 19:10. Tumaini la ukombozi wa kiroho halitokani na wanadamu, bali na Mungu, anayechagua watu kwa ajili ya wokovu. 2 Wathesalonike 2:13. Linganisha 2 Timotheo 2:9 na 10.

Wokovu unatoka kwa Bwana na hauwezi kufanywa na wanadamu kwa sababu ya dhambi zetu. Na hivyo neema ya Mungu huangaza wakati, nukuu, Kristo Yesu anakuja ulimwenguni kuwaokoa wenye dhambi. 1 Timotheo 1:15. Kupitia kifo na ufufuo wake.

Wokovu huu mkuu hauko kwa Wayahudi pekee, bali umeenea kwa watu wote kila mahali. Isaya 45:22, 49:6, Matendo 28:28. Agano zote mbili zinatangaza, nukuu, kila mtu atakayeliitia jina la Bwana ataokolewa. Yoeli 2:32. Linganisha Matendo 2:21, Warumi 10:13, ambayo inanukuu marejeleo hayo kutoka kwa Yoeli.

Isipokuwa sasa, Bwana, badala ya kuwa Mungu wa kawaida wa Israeli, ni Bwana Yesu Kristo. Wokovu unamaanisha kukiri kwamba Yesu ni Bwana na kuamini kwamba Mungu alimfufua kutoka kwa wafu. Warumi 10:9 na 10.

Imani inayookoa inajumuisha toba. 2 Wakorintho 7:10. Kwa maana hakuna imani ya kweli bila mabadiliko katika maisha. Mabadiliko haya yanajumuisha uvumilivu.

Kwa maana Yesu anasema kwamba, nukuu, yule atakayevumilia hadi mwisho ndiye atakayeokoka. Mathayo 10:22. Hakika, watu wakikataa kuendelea katika imani, hawataokolewa. Waebrania 2:3 na 10:39. Imani inayookoa huzaa matendo mema, Yakobo 2:14, ambayo si msingi wa wokovu, bali matunda yake muhimu.

Tunaelekea sehemu nyingine, sehemu ya pili ya utangulizi wetu wa mafundisho ya wokovu, yaani, wokovu na hadithi ya kibiblia. Huu ni muhtasari wa kitheolojia wa kibiblia wa wokovu kuanzia uumbaji hadi mwisho. Na bila shaka, vichwa vinavyojulikana ni uumbaji, anguko, ukombozi, na utimilifu.

Kwanza, uumbaji. Mwanzoni, nukuu, Mungu aliumba mbingu na dunia, Mwanzo 1:1. Tayari alikuwepo kabla ya jambo, nafasi, au wakati, Mungu wa milele aliyepo anaumba ulimwengu na vyote vilivyopo. Bruce Waltke anaanzisha Mwanzo 1:1 hadi 2:3. Nukuu, simulizi la uumbaji ni uwasilishaji wa hali ya juu ulioundwa ili kusisitiza ukuu, nguvu, utukufu, na hekima ya Mungu muumba na kuweka msingi wa mtazamo wa ulimwengu wa jumuiya ya agano.

Funga nukuu. Kutoka katika kitabu chake cha Mwanzo, ufafanuzi. Kama mhusika mkuu katika Mwanzo 1, Mungu, nukuu, huumba, anasema, huona, hutenganisha, hutaja, hufanya, huteua, hubariki, hukamilisha, hutakasa, na hupumzika.

Collins, Mwanzo 1 hadi 4, ufafanuzi wa lugha, fasihi, na theolojia. Tazama John Collins. Mungu si mbingu, jua, mwezi, maji, miti, wanyama, au kitu kingine chochote kilichoumbwa.

Mungu anawaumba, nao wako chini yake. Uumbaji si Mungu wala si sehemu ya Mungu. Yeye ni kamili na ana uhai huru, ilhali uumbaji umetokana na yeye na unategemea yeye kila mara kama mtegemezi wake.

Linganisha Matendo 17:25 hadi 28. Muumba mkuu ana mamlaka na nguvu za ajabu. Kama mfalme, anaathiri mapenzi yake kwa neno lake, akivumba vitu kutoka kwenye utupu.

Mwanzo 1:3, Waebrania 11:3. Anaonyesha zaidi mamlaka yake juu ya viumbe vyote kwa kuviita na kuvipa majina vitu alivyoviumba. Mwanzo 1:5 na wafuasi. Muumba mkuu asiye na kifani pia ni wa kibinafsi.

Katika kila siku ya uumbaji, Mungu anahusika kibinafsi katika kila undani, akiumba ulimwengu wake kwa njia inayompendeza na kunufaisha viumbe vyake. Kwa mtindo wa kuigiza, siku ya sita, yeye binafsi anaumba mwanadamu kwa mfano wake

mwenyewe, akimpulizia uhai, akiwafanya wanaume na wanawake. Mungu binafsi amewafanya wanadamu kuwa watu binafsi pia, wakiwa na uwezo wa kuhusiana naye, kuishi katika jamii, na kutawala uumbaji.

Kama DA Carson anavyokumbusha nukuu, tumepewa heshima ya kushangaza na tumeweka ndani yetu uwezo mkubwa wa kumjua Mungu kwa undani, nukuu ya karibu. Carson, kufungwa kwa Mungu. Kwa kutuumba kwa mfano wake, Mungu anatumfautisha na viumbe wengine na anathibitisha kwamba yeye ni tofauti nasi.

Sisi si miungu, bali ni viumbe vilivyombwa kwa mfano wake. Mungu pia ni mwema, jambo ambalo linaonyeshwa katika wema wa uumbaji wake na kuimarishwa katika wimbo wa kawaida, na Mungu akaona kwamba ni mwema. Mwanzo 1:4, 10, 12, 18, 21, 25.

Siku ya sita, uumbaji hata unaelezewa kuwa mzuri sana, mstari wa 31. Wema wa asili wa uumbaji hauachi nafasi ya uwili wa msingi kati ya roho na maada, kiasi kwamba roho ni nzuri na maada ni mbaya. Hakika, uumbaji wa kimwili unaonyesha wema wa Mungu, ambao unaonekana pia katika utoaji wake wa nuru, ardhi, mimea, wanyama, na vitu vitambaavyo.

Hizi ni baraka zinazotolewa kwa manufaa ya wanadamu, kama vile uwezo wa kuhusiana na Mungu, uzazi wa kuzaa, na mamlaka ya kutumia riziki nyingi za dunia kwa manufaa ya mwanadamu. Ingawa uumbaji unafikia kilele chake katika uumbaji wa Mungu wa mwanadamu kwa mfano wake, Mwanzo 1:1 hadi 2:3 hufikia kilele katika mapumziko ya Mungu. Kufikia siku ya saba, Mungu anamaliza kazi yake ya uumbaji, anapumzika, anabariki, na kuitakasa siku hiyo kama takatifu kama Sabato ya kushikwa.

Kwa kufanya hivyo, Mungu anaonyesha furaha na kuridhika kwake katika uumbaji wake na sherehe yake ya kukamilika, na anakumbuka tukio hili maalum. Mungu hutoa Bustani ambayo mwanamume na mwanamke wanaweza kuishi na kufanya kazi ndani yake. Mungu, nukuu, huumba mwanamume, hupanda bustani, humsafirisha mwanamume huko, mwanamume huko, huweka masharti ya uhusiano na mwanamume, na hutafuta msaidizi anayemfaa, ambaye huishia kwa mwanamke.

Tena, Collins, Mwanzo 1 hadi 4. Mwanadamu ameumbwa kutoka kwa mavumbi ya ardhi lakini ni zaidi ya mavumbi. Uhai wake unatoka moja kwa moja kutoka kwa pumzi ya Mungu, Mwanzo 2:7. Katika kupanda bustani na kumhamisha mwanadamu huko, Muumba na Bwana wa Agano hutoa nafasi ya kupendeza na takatifu ambapo wanadamu wanaweza kufurahia uhusiano mzuri naye, wao kwa wao, wanyama, na nchi. Waltke anaona Bustani ya Edeni ni bustani ya hekalu, inayowakilishwa baadaye katika hema.

Waltke, ufafanuzi kuhusu Mwanzo, ukurasa wa 85. Kwa hivyo, bustani inaangazia uwepo wa Mungu pamoja na mwanadamu. Kwa hivyo, Mungu aliwaumba Adamu na Hawa kwa mfano wake wakiwa wema, wakiwa na mapendeleo ya ajabu na majukumu muhimu katika Bustani ya Edeni.

Wanapata uhusiano usiozuiliwa na Mungu, kufurahiana kwa karibu, na kukabidhiana mamlaka juu ya uumbaji. Mungu huweka masharti ya kuishi mbele zake na kwa neema hutoa katazo moja tu. Hawapaswi kula matunda ya mti wa ujuzi wa mema na mabaya.

Kuanguka. Uumbaji, sasa Kuanguka. Kwa upumbavu, Adamu na Hawa hawatii amri ya Mungu, bali wanaanguka, Mwanzo 3. Simulizi hili linaanza na mjaribu anayetilia shaka ukweli, enzi kuu, na wema wa Mungu.

Mjaribu ni mjanja na huondoa umakini wa mwanamke kutoka kwa uhusiano wa agano ambao Mungu ameanzisha. Katika mistari ya 6 hadi 8, mada kuu katika hadithi ya Anguko inafikia kilele chake. Mfuatano mbaya unaelezewa haraka katika 3:6. Aliona, alichukua, alikula, na akatoa, na mwishowe akala.

Mtu anaona katikati ya mistari wa 6 hadi 8, na anakula, anatumia kitenzi muhimu cha simulizi, kula, na kuwekwa kati ya matarajio ya mwanamke yaliyojaa ya kula. Tunda ni zuri kula, ni la kupendeza macho, na hutoa ufahamu kuhusu athari zake halisi. Macho yao yanafunguliwa. Wanajua wako uchi, na wanajificha kwenye miti.

Tofauti ni ya kushangaza. Tunda lililokatanzwa halitoi kile ambacho mjaribu ameahidi bali huleta ukweli mpya wa giza, ulioonywa na Bwana wa agano jema na la kweli. Tendo hili la kwanza la uasi wa mwanadamu huleta haki ya Mungu.

Nukuu, walitenda dhambi kwa kula, na hivyo wangeteseka kula. Alimwongoza mumewe kutenda dhambi, na hivyo angetawaliwa naye. Walileta maumivu duniani kwa kutotii kwao na hivyo wangukuwa na kazi ngumu maishani mwao.

Ross, uumbaji, na baraka. Ukurasa wa 148. Matokeo ya dhambi yao yanafaa na yanaangamiza.

Wanandoa hao wanahisi aibu mara moja, wakigundua kuwa wako uchi. 3-7. Wanahisi kizuizi kutoka kwa Mungu, hata wakijaribu kujificha kwa upumbavu.

Mstari wa 8 hadi 10. Wanamwogopa Mungu na jinsi anavyoweza kujibu. Mstari wa 9 na 10.

Kutengana kwao pia kunajitokeza wakati mwanamke anamlaumu nyoka, huku mwanamume akimlaumu mwanamke na, kwa siri, hata Mungu. Mistari ya 10 na 11. Samahani, 10 hadi 13.

Maumivu na huzuni pia hufuata. Mwanamke hupata maumivu makubwa zaidi wakati wa kujifungua. Mwanamume hujitahidi sana kulima chakula katika nchi yenye wadudu na magugu.

Wote wawili hugundua kutokubaliana katika mahusiano yao. Uhusiano. Mistari ya 15 na 19.

Mbaya zaidi, wanandoa hao wanafukuzwa kutoka Edeni na kutoka kwa uwepo mtukufu wa Mungu. Mstari wa 22 hadi 24. Jinsi walivyotamani wangesikiliza onyo la Mungu.

Ukila tunda la mti wa ujuzi wa mema na mabaya, hakika utakufa. 2:17. Baada ya kula tunda lililokatazwa, hawaanguki mara moja na kufa kutokana na kitu kama kukamatwa kwa moyo, lakini hufa.

Wanakufa kiroho, na miili yao pia huanza kupata uozo wa taratibu unaopelekea kifo chao cha kimwili. Mwanzo 3:19. Kibaya zaidi ni kwamba matokeo haya hayawapati Adamu na Hawa pekee bali yanawafikia pia wazao wao.

Dhambi imeingia katika picha na imeleta usumbufu na utengano katika kila uhusiano wa kibinadamu na Mungu, nafsi, kila mmoja, na uumbaji. Mukadha wa moja kwa moja na hadithi ya Mwanzo 4-11, Mwanzo sura ya 4-11, unasisitiza ukweli huu mpya wa huzuni. Katika 4:7, Mungu anamwonya Kaini kwamba dhambi inakuotea mlangoni, na kwamba tamaa yake iko kwako, lakini lazima uitawale.

Kwa kusikitisha, Kaini anakataa kutii ushauri huo na kumuua ndugu yake Habili. Kwa hivyo Kaini amelaaniwa na Mungu, ametengwa na dunia, na amefukuzwa kutoka mbele za Mungu. Mstari wa 10-16.

Mwanzo 5 inatukumbusha kwamba Mungu amewaumba wanadamu kwa mfano wake na kuwabariki. Sura hiyo inatoa tumaini kupitia kutajwa kwa Henoko na Nuhu lakini kwa uangalifu inasisitiza eneo la kifo kwa kiitikio kwamba alikufa mara nane. Mwanzo 6 inafafanua upanuzi na uzidishaji wa dhambi, ambayo inaonyeshwa kama kubwa, iliyoenea, inayoendelea, na yenye sifa.

Mwanzo 6, dhambi ni kubwa, imeenea, inadumu, na ina sifa. Mwanzo 6:5-11, Mungu kwa neema anaanza agano na Nuhu na anawahukumu wanadamu ipasavyo kwa gharika. Mwanzo 6-9, baada ya gharika, Mungu anasisitiza tena baraka na agizo la uumbaji na kutoa ahadi ya agano.

9:1-17. Kisha Mwanzo unasimulia historia ya Mnara wa Babeli, ambapo Mungu huwahukumu wanadamu wenye kiburi na ubinafsi wanaojaribu kujipatia jina na

kuzidisha ushawishi wao badala ya kutumika kama wabeba sanamu za Mungu na kuendeleza jina lake. Mwanzo 11:1-9.

Uumbaji, anguko, na ukombozi ndivyo vinavyofuata. Kwa mara nyingine tena, tunafanya muhtasari wa kitheolojia wa kibiblia, na ningepaswa kutaja hapo awali kwamba mimi hutumia ESV na NIV wakati mwingine, lakini tafsiri ya msingi ni Biblia ya Kikristo ya Kiwango cha Ukombozi.

Kwa bahati nzuri, Mungu hawafuti kabisa wanadamu kwa ajili ya uhaini huo wa ulimwengu lakini badala yake anaanza mradi wa urejesho kwa neema. Anaanza mchakato wa kuwakomboa wanadamu na ulimwengu, hasa kuwarejesha wanadamu kama wabebaji kamili wa sanamu ili tuweze kushiriki na kuakisi utukufu, utambulisho, na utume ambao tumekuwa tukiutamani kwa muda wote. Mungu anamwita Ibrahimu kutoka kwa familia ya waabudu sanamu na anaingia katika agano naye, akiahidi kuwa Mungu kwake na kwa wazao wake.

Mwanzo 12:1-3 na 17:7. Mungu anaahidi kumpa Ibrahimu nchi ili kumfanya kuwa taifa kubwa na kupitia yeye kuwabariki watu wote. 12:3.

Kutumia Ibrahimu badala ya Abram tu kwa sababu Mungu alibadilisha jina lake kuwa Ibrahimu, kama unavyojua. Kutoka kwa Ibrahimu kuna Isaka na Yakobo, ambao jina lao Mungu alibadilisha kuwa Israeli. Yakobo anakuwa Israeli, na kutoka kwake Mungu analeta makabila 12 ya watu wake.

Sehemu iliyobaki ya Agano la Kale inahusu jinsi Mungu alivyoshughulika na makabila 12 ya Israeli. Huyu ni Yakobo, ambaye ni mwana wa Isaka, ambaye ni mwana wa Ibrahimu. Kupitia Musa, mapigo makubwa, na kutoka kwa watu wengi, Mungu anawaita Israeli kutoka utumwani Misri ili wawe watu wake.

Anawapa Amri Kumi, anaahidi kuwa Mungu wao, na anawadai kama wake. Anaahidi kuwa pamoja nao na kuwapa nchi ya ahadi, ambayo wanaimiliki chini ya uongozi wa Yoshua baada ya kuwashinda Wakanaani. Baada ya Yoshua kufa, waamuzi kama Gideoni, Debora, na Samsoni wanakuwa viongozi wa watu.

Historia inajirudia huku kizazi baada ya kizazi kikipata amani, kisha waasi, kisha hupokea hukumu ya Mungu, kisha humlilia Mungu, na kisha hupata amani tena. Mungu huwapa watu wake mfalme, kwanza Sauli, kisha Daudi, kisha Sulemani. Chini ya Daudi, mtu aliyependeza moyo wa Mungu, ufalme unakua kwa kiasi kikubwa.

Yerusalemu inakuwa mji mkuu, na Mungu anarudia ahadi yake ya agano na watu wake. Mungu anaahidi kuwafanya wazao wa Daudi kuwa nasaba na kuanzisha kiti cha enzi cha mmoja wao milele. Mungu anamtumia Sulemani mwana wa Daudi kujenga hekalu ambapo uwepo wa agano la Mungu unaonekana.

Sulemani anafanya mengi sahihi lakini pia hakumwasi Mungu kwa njia kuu, na hii inasababisha ufalme kugawanyika katika falme za kaskazini mwa Israeli na kusini mwa Yuda. Mungu anawatuma manabii wengi kuwaita watu wafanye agano la uaminifu. Wanawaonya watu wake kuhusu hukumu itakayokuja ikiwa hawatatubu dhambi zao na kumgeukia Bwana.

Hata hivyo, watu wanamwasi mara kwa mara yeye na manabii wake. Kwa kujibu, anatuma ufalme wa kaskazini wa makabila kumi utekwani huko Ashuru mnamo 722 KK na ufalme wa kusini wa makabila mawili, Yuda na Benyamini, utekwani huko Babeli mnamo 586 KK. Kupitia manabii, Mungu pia anaahidi kutuma mkombozi.

Isaya 9:6, na 7, Isaya 52:13 hadi 53:12 ni vifungu wakilishi. Mungu anaahidi kuwarejesha watu wake katika nchi yao kutoka utumwani Babeli baada ya miaka 70. Acha nimtaje tu mchungaji wangu na mimi, jina lake ni Van Lees, tuliyeandika kitabu cha Yesu katika Unabii, Jinsi Maisha ya Kristo Yanavyotimiza Utabiri wa Kibiblia.

Hadhira yake ni watafutaji na Wakristo wapya. Nilitaka tu kuwajulisha uwepo wa *Yesu huyo katika Unabii* wa Lees na Peterson. Mungu anaahidi kuwarejesha watu wake katika nchi yao kutoka utumwani Babeli baada ya miaka 70, Yeremia 25:11 na 12, na anatuleta chini ya Ezra na Nehemia.

Watu walijenga upya kuta za Yerusalemu na kujenga hekalu la pili, lakini Agano la Kale linaishia na watu wa Mungu wakiendelea kumwacha. Katika kitabu cha Malaki, tunajifunza kuhusu hilo. Baada ya miaka 400, Mungu anamtuma mwanawe kama masihi aliyeahidiwa, mtumishi anayeteseka, mfalme wa Israeli, na mwokozi wa ulimwengu.

Mwana wa Mungu anatumwa mimba na bikira na anakuwa mwanadamu kamili. Baada ya muda, Yesu anabatizwa, anashinda kwa mafanikio jaribu la Shetani jangwani, na anatangazwa kuwa Masihi. Yesu anawachagua na kuwawekeza wanafunzi 12 kama viongozi wapya wa jumuiya yake ya kimasihi.

Anafundisha kuhusu ufalme wa Mungu na kwamba utawala wa Mungu umekuja katika Yesu, Masihi. Anaonyesha hili kwa kutoa pepo, kufanya miujiza, na kuwahubiria maskini habari njema. Yesu anafuata kikamilifu mapenzi na mpango wa Mungu, hata bila dhambi.

Anapendwa na wengi lakini anapingwa na viongozi wa kidini na kisiasa wa Kiyahudi. Sio tu kwamba hakubaliani na dhana yao ya masihi, lakini pia anapuuza kiburi, imani, na mila zao. Upinzani unaongezeka huku Sanhedrini ya Kiyahudi ikimhukumu Yesu katika kesi isiyohalali.

Kwa sababu taifa hilo lilikuwa limetawaliwa na Milki ya Kirumi, viongozi hao lazima wamtume Yesu kwa adui yao imara, Pontio Pilato, ambaye alimkuta Yesu hana hatia.

Hata hivyo, chini ya shinikizo kutoka kwa viongozi wa Kiyahudi na taji, Pilato anamsulubisha Yesu hata hivyo. Yesu, asiye na hatia, mwenye haki, anakufa msalabani.

Kutoka katika mtazamo wa kibinadamu, Yesu anakufa kama mwathirika katika tendo hili ovu la kuchukiza. Hata hivyo, hadithi ya Biblia inasisitiza kwamba kifo hiki ni sehemu ya mpango wa milele wa Mungu wa kuwaokoa wenye dhambi. Misheni ya Yesu ni kutafuta na kuwaokoa waliopotea, na hakosi kufanya hivyo.

Yesu huwaokoa wenye dhambi kama mbadala wao, mshindi, dhabihu, Adamu mpya, mkombozi, na mpatanishi au mpatanishi. Cha kushangaza, Yesu habebi tu dhambi ya ulimwengu msalabani bali pia anafufuliwa kutoka kwa wafu siku tatu baadaye. Siku tatu baadaye, katika sehemu mbalimbali, hali, na vikundi, zaidi ya watu 500 walimshuhudia Yesu aliyefufuka.

Kupitia ufufuo wake, anathibitisha utambulisho wake, anashinda dhambi na kifo, anawapa watu wake uzima mpya, na kutoa onjo ya ufufuo wao wa baadaye. Yesu anawaelekeza wanafunzi wake kupeleka injili kwa mataifa yote ili kutimiza ahadi ya Mungu kwa Ibrahimu ya kuwabariki watu wote kupitia yeye. Wanafunzi wake wanapaswa kuwafanya wengine kuwa wanafunzi, ambao kisha watawafanya wengine kuwa wanafunzi.

Siku ya Pentekoste, Yesu anatuma roho yake, ambayo huunda kanisa kama watu wa Mungu wa Agano Jipya. Roho hulitia nguvu kanisa kumshuhudia Kristo miongoni mwa mataifa. Kanisa la kwanza hujitolea kwa mafundisho ya mitume, kwa ushirika, kwa kuumega mkate, na kwa maombi, Matendo 2:42. Kanisa la kwanza linahusika katika uinjilisti, mistari ya 38 hadi 41, likishiriki injili na wale ambao hawamjui Kristo kama njia ya wokovu.

Kanisa limejitolea kufanya ufuasi, likiwafundisha waumini jinsi ya kumfuata Yesu kama njia ya maisha. Kanisa limejitolea kufanya ushirika. Limejitolea kufanya ushirika, mistari ya 42 hadi 47, kushiriki maisha pamoja, kujuana, kupendana.

Kanisa pia linahusika katika huduma, mistari wa 42 hadi 46, kuombeana, kutoa kwa kila mmoja, na kukidhi mahitaji ya kila mmoja. Kanisa linashiriki kikamilifu katika ibada, mistari wa 46, kumsifu Mungu, kukutana hadharani, na kufundisha faragani, kuomba, kutoa, na kushiriki pamoja. Kanisa hukua na kukabiliana na mateso, lakini injili inaendelea kusonga mbele.

Baadhi ya Wayahudi na watu wengi wa Mataifa wanamwamini Kristo. Makanisa yanaanzishwa, na mzunguko unaendelea. Njiani, makanisa yanafundisha mafundisho yenye uzima, yanarekebisha makosa, na kuwaita waumini kuishi katika upendo, umoja, utakatifu, na kweli.

Mitume kama vile Petro na Paulo pia hufundisha kuhusu wokovu. Wanafundisha kuhusu wokovu. Baba amepanga wokovu, Mwana anautimiza, na Roho anautumia kwa wote wanaomwamini Kristo.

Mungu huchagua, huita, na huwapa waumini uzima mpya katika Kristo. Mungu husamehe, hutangaza haki, na huwachukua katika familia yake wote walio na imani katika Kristo. Mungu anawafanya watu wake watakatifu katika Kristo na hatimaye atawatukuza wote wanaomjua.

Mungu anaokoa kutokana na upendo wake mkarimu na kwa ajili ya utukufu wake. Ukamilifu, uumbaji, anguko, ukombozi, utimilifu. Yesu, utimilifu.

Yesu atakamilisha alichokianzisha. Atarudi kutawala kama mfalme, akileta haki, amani, furaha, na ushindi. Ufalme ni utawala wa Mungu juu ya watu wake kupitia Mfalme Yesu.

Ufalme ni uhalisia wa sasa na ahadi ya baadaye inayohusiana na kuja kwa pili kwa Kristo. Yesu analeta ufalme kwa awamu. Unazinduliwa katika huduma yake ya hadharani anapofundisha, akifanya miujiza, na kutoa pepo.

Mathayo 13:1 hadi 50, Mathayo 12:28. Ikiwa mimi natoa pepo kwa Roho wa Mungu, basi ufalme wa Mungu umo katikati yenu. Yesu anapopanda kwenda mkono wa kuume wa Mungu, mahali pa mkuu, si tu kwa heshima kubwa bali pia kwa nguvu kubwa, ufalme unapanuka.

Waefeso 1:20 hadi 21. Na maelfu wanaingia humo kupitia mahubiri ya mitume, Matendo 2:41 na 47. Utimilifu wa ufalme unangojea kurudi kwa Yesu atakapoketi kwenye kiti chake cha enzi chenye utukufu, Mathayo 25:31.

Yesu atahukumu ulimwengu, akiwaalika waumini katika hatua ya mwisho ya ufalme huku akiwafukuza wasioamini kuzimu, Mathayo 25:34 na 41. Na muhimu zaidi, naweza kuongeza, 46. Mathayo 25:46, mstari mmoja muhimu zaidi katika Biblia.

Kihistoria, imethibitika kuwa hivyo kuhusu hatima za milele. Kifungu cha kawaida kinachoonyesha utimilifu na ukweli unaohusiana ni Ufunuo 20 hadi 22. Kama vile Mwanzo 1 na 2 zinavyoonyesha kwamba hadithi inaanza na uumbaji wa Mungu wa mbingu na dunia, Ufunuo 20 hadi 22 unaonyesha kwamba inaishia na uumbaji wa Mungu wa mbingu mpya na dunia mpya.

Hadithi inaanza na wema wa uumbaji na kuishia na wema wa uumbaji mpya. Hadithi inaanza na makao ya Mungu na watu wake katika hekalu la bustani na kuishia na makao ya Mungu na watu wake wa agano mbinguni, hekalu jipya la bustani ya mji wa dunia. Ushindi wa Mungu unakamilika mara moja na kwa wote.

Utukufu wa Mungu hauzuiliki. Dhambi imetoweka, imeondolewa, na kutoweka. Haki inashinda.

Utakatifu unatawala. Utukufu wa Mungu hauzuiliwi, na ufalme unatimizwa kikamilifu. Mpango wa milele wa Mungu wa upatanisho wa ulimwengu katika Kristo unatimizwa na Mungu ni yote katika yote, 1 Wakorintho 15.

Kama sehemu ya ushindi wake, Mungu alimtupa ibilisi na pepo zake katika ziwa la moto ambapo hawatateketezwa bali, kwa nukuu, wanateswa mchana na usiku milele na milele, Ufunuo 20, 10. Kwa hivyo Shetani na pepo hupokea adhabu yao inayostahili ambayo haitaisha. Kisha Mungu huhukumu kila mtu: wale ambao ulimwengu unawaona kuwa muhimu, wale ambao ulimwengu hauwaoni kamwe, na kila mtu aliye katikati.

Nukuu: yeyote ambaye jina lake halikupatikana limeandikwa katika Kitabu cha Uzima alitupwa katika ziwa la moto, Ufunuo 20, 15. Mungu hawatumii watawala wa Kirumi wasio na huruma kuzimu, jambo ambalo tunaweza kutarajia. Anawatupa kuzimu wote ambao si watu wa Yesu.

Linganisha Danieli 12:1, Ufunuo 13:8, Ufunuo 13:21, samahani, 21:8, na 27. Kwa uzuri, mbingu mpya, na dunia mpya zinafika, na Mungu anakaa na watu wake wa agano, Ufunuo 21:3, na 7. Anawaletea faraja, na hakuna maumivu tena, kifo, n.k. Mstari wa 4, hufanya vitu vyote kuwa vipya na kutangaza kwamba vimetimia.

Mbingu kisha inaonyeshwa kama hekalu kamilifu, lenye utukufu, la kimataifa, na takatifu. Watu wa Mungu kwa haki hubeba mfano wa Mungu, wakimtumikia, wakitawala pamoja naye, wakikutana naye moja kwa moja, na kumwabudu, Ufunuo 22:1 hadi 5. Mungu hupokea ibada anayostahili, na wanadamu hubarikiwa kupita maelezo, hatimaye wakiishi katika uhalisia kamili wa kuumbwa kwa mfano wake. Hivyo ndivyo hotuba ya kwanza inavyoisha.

Tutaanzisha fundisho la wokovu. Tatalizungumzia katika somo lijalo na kutoa muhtasari wa mahali tutakapoelekea kuanzia hapo.

Huyu ni Dkt. Robert Peterson katika mafundisho yake kuhusu wokovu. Hiki ni kipindi cha 1, Utangulizi.